

ایران

سازو کار اهدای جایزه «ترانه» در جشنواره موسیقی فجر

به روایت سعید بیابانکی

شعر، سفارش جامعه به شاعر است

جشنواره سی و پنجم موسیقی فجر امسال در نظر دارد بخش رقابتی را خارج از اجرای گروه‌های منتخب و حاضر در جدول جشنواره، به ترانه و بخش رسانه اختصاص دهد و تردیدی نیست جایزه «ترانه» اتفاق مهمی در سر و سامان دادن به شرایط حال حاضر موسیقی خواهد بود، این بخش با حضور داورائی چون محمدعلی بهمنی، محمود اکرامی فر، سعید بیابانکی، مسلم نادعلی زاده، اسماعیل امینی، ناصر فیض و مجید افشاری برگزار خواهد شد. «جایزه ترانه با هدف تجلیل از ترانه‌سرایان برتر و ترویج مفاهیم نو و ارزشمند در ترانه‌ها و معرفی ترانه‌های برگزیده در سی و پنجمین دوره جشنواره موسیقی فجر برگزار می‌شود و متن ترانه‌هایی که از اول مهرماه ۱۳۹۷ تا پایان مهرماه ۱۳۹۸ به صورت تک آهنگ یا در قالب آلبوم موسیقی از سوی مؤسسات یا اشخاص حقیقی پس از دریافت مجوز از دفتر موسیقی تولید و منتشر شده‌اند، توسط هیأتی از داوران بررسی و ترانه‌های برگزیده معرفی می‌شوند.» از دوران ترانه‌سرایان فاختری چون رهی معیری، بیژن ترقی، معینی کرمانشاهی، تورج نگهبان و... سال‌های بسیاری گذشته است بزرگانی که هم نظم بودند هم ناظم، اما امروزه نه ناظری بر احوالات این ترانه‌ها به چشم می‌خورد و نه نظمی که، ترانه‌ها در یک جمله بد رستی بیان شوند. البته منظور آثاری است که در موسیقی پاپ استفاده می‌شود، هنرمندانی که مدعی هستند چون موسیقی‌شان مردمی و به قول معروف پاپولار است پس با این حساب باید هرچه در کوچه و بازار گفته می‌شود را روی استیج ببرند و دیگر فرقی نمی‌کند معنای آن شعر یا ترانه خوب است یا بد. ترانه‌های عاشقانه‌ای که نه سلامت هستند و نه صدافتی در آنها دیده می‌شود، شاید هم واژه عشق و دوست داشتن که پرکاربردترین ترانه‌های امروزی ما است رنگ و بوی خود را در جامعه تغییر داده است. هرچه هست «جایزه ترانه» می‌تواند نقطه آغازی باشد در بیان کلام و ادبیات صحیح و درست که ابتدا در آلبوم‌های موسیقی و بعد از آن روی صحنه نتایج بهتر آن قطعاً دیده خواهد شد. سعید بیابانکی از شاعران خوب معاصر ایران درباره هدف از برگزاری این جایزه توضیحاتی داده است که در ادامه می‌خوانید:

■ **توجه به ترانه‌ها و اشعاری که در موسیقی استفاده می‌شود نکته بسیار مهمی است که بهتر بود در سال‌های خیلی قبل به آن نگاه می‌شد. درباره اهمیت این جایزه و این اتفاق مهم کمی توضیح دهید.**

انتخابی را ندارند. بنابراین قرار بر این شد این موضوع به صورت جدی‌تر و با حضور کارشناسان مجرب بررسی گردد و آثار باکلام آلبوم‌ها و ترک‌هایی که سال گذشته و امسال منتشر شده دایری و معرفی شدند. در حال حاضر شرایط امروز موسیقی به گونه‌ای شده است که بیشترین سهم تولید در کشور به دست بخش خصوصی انجام می‌گیرد و بخش دولتی در این میان سهم اندکی دارد و با نگاه به رسانه ملی که می‌تواند یکی از مراکز مهم تولید و پخش آثار موسیقی و کارهای فاخر باشد متوجه می‌شوید در آنجا

هم وضعیت به همین گونه است و تنها درمناسبت‌های ملی، سیاسی، مذهبی، تولیدات موسیقی مناسبی از رسانه ملی پخش می‌شود و تاریخ اجرای آن هم در همان زمان‌های تعریف شده است اما درمقابل بیشترین آثاری که در طول سال شنیده می‌شود در دست بخش خصوصی است و علت آن هم کاملاً مشخص است چرا که تولید یک کار موسیقی پرهزینه بوده و عواملی چون آهنگساز، ترانه‌سرا، خواننده، نوازنده، استودیو و... در یک مجموعه در کنار هم کار می‌کنند و قطعاً هر کدام از این بخش‌ها هزینه خود را خواهد داشت و تقبل چنین کاری تنها برعهده بخش خصوصی است که با پر کردن سالن‌های کنسرت آن هم به هر قیمتی بازار را به دست خود گرفته‌اند و جای تأسف که در قبال این هزینه‌ها آنچه به گوش مردم می‌رسد یک موسیقی مصرفی و فست فودی و فاقد ارزش است یعنی نه کلام آن در خور توجه است و نه موسیقی و تاریخ مصرف کوتاهی دارد. بنابراین جدا از موضوع شعر و ترانه عمده ایراد این موضوع مربوط به جنس خود موسیقی است. وقتی جنس موسیقی نازل و مبتذل شد و از موسیقی خوب و فاخر فاصله گرفت طبیعتاً کلام نازل و مبتذل را می‌طلبید. ما نمی‌توانیم یک موسیقی داشته باشیم کلام مولانا و حافظ به‌کار رود. بنابراین کلام و موسیقی مکمل یکدیگرند و در ارتباط هستند. اما در این میان مردم بر این تصورند که مقصر این اتفاقات وزارت فرهنگ و شورای شعرو ترانه است.

■ **در شورای شعر و ترانه وزارت فرهنگ آثار چگونه انتخاب می‌شود؟**

اگر بخواهیم به آثار ارسالی نگاه سختگیرانه داشته باشیم درواقع ۹۰ درصد آن مورد قبول این شورا نیست و آن چند درصد هم اشعار حافظ و مولانا و شاعران معاصر است. ■ **نوع انتخاب ترانه بیشتر به سلیقه و سفارش خواننده است یا ترانه‌سرایان؟** متأسفانه اغلب خوانندگان موسیقی پاپ درک درستی از ادبیات ندارند و حتی اشعار شاعران بزرگ را نادرست بیان می‌کنند چراکه هیچ آگاهی و آشنایی با آثار آن شاعر ندارند اما در این باره ترانه‌سرا، آهنگساز، خواننده و حتی شرکت‌ها و تهیه‌کنندگان موسیقی مقصر هستند و آگاهی بالایی ندارند و همه این مجموعه دست به‌دست هم داده تا شاهد تولید چنین کارهایی باشیم. آموزش دادن به این مجموعه و وظیفه ما محسوب نمی‌شود و شورای شعر و ترانه وزارت ارشاد هم هیچ مسئولیتی در قبال آنها ندارد و فقط ناظر کارهایی است که از سوی ارشاد مجوز می‌گیرند اما این دوستان اگر خیلی به موضوع اهمیت می‌دهند می‌توانند به انجمن شعر رجوع کنند. اغلب ترانه‌سرایان یا خواننده‌ها بر این نظردند آنچه سروده و خوانده می‌شود سلیقه جامعه است، با این حساب تعریف کلی شما از ترانه چیست! ملودی همراه با جملات موسیقی است که آن جملات را ترانه‌سرا به جملات عروضی و با مفهوم تبدیل می‌کند که البته کار دشواری است چرا که باید آشنا و آگاه به شعر و موسیقی بوده و نیاز به تسلط کافی است. جملات موسیقی و جملات عروضی هر کدام تعریف مشخصی دارند و ترکیب این دو مجموعه بسیار حائز اهمیت است. البته بزرگانی چون بیژن ترقی، رهی

معیری و... در این زمینه استاد بودند. ■ **به آثار ترانه‌سرایان مانند کار و فاخر ایران اشاره کردید، بزرگانی که ترانه‌های خود را برحسب همان خواسته مردم و جامعه که اغلب فضای عاشقانه داشت می‌سروند؛ ارزیابی شما از فضای عاشقانه ترانه‌های امروزی با ادبیاتی که بیان می‌شود چیست؟** مایاکوفسکی شاعر شناخته شده روس می‌گوید شعر سفارش جامعه به شاعر است. اما آنچه که امروز مشاهده می‌شود هیچ نسبتی با جامعه ندارند، گویا جامعه یک ساز می‌زند و ترانه‌سرایان و خواننده‌ها یک ساز دیگر و نسبت‌شان با عموم جامعه کم است و اغلب مربوط به قشر نوجوان و جوان است که به اصطلاح «تین ایجر» گفته می‌شود و زیر ۲۰ سال سن دارند اما برای من با این سن و سال، دیگر هیچ موسیقی تولید نمی‌شود و نشان می‌دهد آثار موسیقی امروز هیچ نسبتی با ما ندارند. آثاری که شرکت‌های موسیقی به آن توجه دارند تنها برای آن ورود پیدا نمی‌کنند، بنابراین اگر این دوستان همکاری را داشته باشند قطعاً شرایط بهتر خواهد شد. ■ **آیا جشنواره شعر می‌تواند با دفتر موسیقی همکاری داشته باشد؟ درواقع آثار برگزیده جشنواره شعر به دفتر موسیقی معرفی شود و پیشنهاد شود آهنگسازان روی آن موسیقی بسازند.** پیشنهاد خوبی است، به هر حال جشنواره شعر سراسری است و در پیش کارهای خوب هم دیده و شنیده می‌شود. البته استفتانات جز قاعده حساب نمی‌شود و این معضل بزرگ همچنان گریبانگیر فضای موسیقی ما است.

■ **با این اوصاف جایزه ترانه را چگونه ارزیابی می‌کنید. آثار ارسالی در چه سطحی قرار داشتند؟**

ارشاد است و در این نهاد ناظر است و مولد و مجری نیست و باید تمرکز خود را بر الگوسازی و نمونه‌سازی بگذارد، به طور مثال اگر یک قطعه با کلام در طول سال تولید می‌شود به‌عنوان نمونه معرفی کند تا دیگران از آن الگوبرداری کنند اما متأسفانه به دلیل کمبود بودجه نمونه‌سازی هم اتفاق نمی‌افتد. امسال که تصمیم گرفته شده کلام‌های خوب و کم‌نقص معرفی شوند می‌تواند الگو و سرمشق برای جوانان ترانه‌سرا باشد. البته با دوره اول نمی‌توان نتیجه را رضایتمند دانست و قطعاً در سال‌های آینده این روند تأثیر خود را خواهد گذاشت. من جزو هیأت داوران جشنواره شعر هستم، آثاری که به این جشنواره ارسال می‌شود در سطح کیفی بسیار بالایی است تا آنجا که انتخاب را دچار مشکل می‌کند اما در بخش ترانه باید به سختی بتوانید یک اثر خوب انتخاب کنید. عرصه ترانه‌سرایی عرصه تجاری است به همین دلیل شاعران جدی به آن ورود پیدا نمی‌کنند، بنابراین اگر این دوستان همکاری را داشته باشند قطعاً شرایط بهتر خواهد شد.

■ **آیا جشنواره شعر می‌تواند با دفتر موسیقی همکاری داشته باشد؟ درواقع آثار برگزیده جشنواره شعر به دفتر موسیقی معرفی شود و پیشنهاد شود آهنگسازان روی آن موسیقی بسازند.** پیشنهاد خوبی است، به هر حال جشنواره شعر سراسری است و در پیش کارهای خوب هم دیده و شنیده می‌شود. البته استفتانات جز قاعده حساب نمی‌شود و این معضل بزرگ همچنان گریبانگیر فضای موسیقی ما است.

■ **با این اوصاف جایزه ترانه را چگونه ارزیابی می‌کنید. آثار ارسالی در چه سطحی قرار داشتند؟**

نقد موسیقی توسط آقای آروین صداقت کیش برگزار شده و بسیاری از آنها استفاده کرده‌اند ولی هنوز بسیاری از همین موسیقی نویسان جوان و میانسال تعاریف معمول و پایه‌های اصولی نقد را نمی‌دانند یا رعایت نمی‌کنند. ۲- گاه کار از نا آشنایی می‌گذرد و به‌نوعی «تجاهل‌العارف» یا «تعارف‌الجاهل» تبدیل می‌شود. نظیر نوشته‌هایی که به بهانه بررسی و گزارش، بیشتر ریزوناژاکی بودند و کاملاً عیان می‌کردند که به سفارش و توصیه نوشته شده‌اند و این نوع نوشته‌ها اصولاً از حوزه بحث خارج هستند و باید خارج بمانند. ۳- بیگانگی با فن درست نویسی، ندانستن زبان ارتباط سهل و ممتنع و با کمترین آشنایی (گاه تأسف‌آور) با زبان‌نوشتاری کلاسیک فارسی و وجود سایه‌هایی دل آزار از زبان «آرگو» و گویش‌های خیابانی، آن‌هم هنگامی که بحث از موسیقی‌های کلاسیک (ایرانی و اروپایی) در کار است از موارد تأسف‌آور بود که فراوان دیده می‌شد. برخی از دوستان روزنامه‌نگار حوزه موسیقی که از قضا خیلی هم مدعی و همیشه آماده بحث هستند، بد نیست گاهی کتابی را هم ورق بزنند. ۴- در پایان، موسیقی نویسی، کاری است که شروع دارد و پایان ندارد. موسیقی نویس باید انسانی چند وجهی با مطالعات فراوان باشد؛ بخواند، ببیند و بشنود، فکر کند و مدام بنویسد و در مسیر زمان به رشد و بالندگی برسد. خوشحال و مفتخر هستم از اینکه جشنواره فجر فرصتی فراهم کرد تا دوباره در کنار استادان و دوستانم بنشینم و از حضورشان استفاده کنم، بزرگواران! علی‌کر قاضی‌زاده، فریدون صدیقی، مسعود کوثری و امیرعباس ستایشگر.

پای صحبت هنرمندان شرکت کننده در روزهای آخر جشنواره سی و پنجم

نت آخر

- اسحاق بلوچ نسب
- گروه موسیقی ساحل مکران
- نوع موسیقی نواحی (شب موسیقی سیستان و بلوچستان)
- استان: سیستان و بلوچستان
- تاریخ اجرا: چهارشنبه ۳۰ بهمن- ساعت ۲۱:۳۰

۲۱:۳۰ سالن سوره

برگزاری جشنواره موسیقی فجر اتفاق مهم و بزرگی بویژه برای هنرمندان موسیقی نواحی است. چرا که این هنرمندان به دلیل مشکلات مالی و اجاره بالای سالن‌های کنسرت در تهران با مشکلات بسیاری روبه‌رو هستند. موسیقی تنها راه امرارمعاش اغلب نوازندگان و خوانندگان موسیقی نواحی است بنابراین مسئولان فرهنگی باید به این موضوع توجه بسیاری داشته باشند. نکته دیگر اجرای کنسرت برای سبیل‌زدگان سیستان و بلوچستان است که در جدول جشنواره موسیقی فجر امسال به این موضوع توجه شده است. من بر این نظرم مشکل سبیل‌زدگان با این برنامه‌ها برطرف نمی‌شود و باید تصمیمات جدی‌تری برای رسیدگی به آنها گرفته شود. مسئولان دولتی باید به وضعیت راه‌ها، آب آشامیدنی، برق، کشاورزی و مسکن سبیل‌زدگان رسیدگی و حمایت کنند. با اجرای چند ساعت برنامه موسیقی اگرچه ممکن است برای دقایقی اتفاق تلخ فراموش شود اما مشکلات همچنان وجود دارد. گروه موسیقی «ساحل مکران»، پیش از این هم در جشنواره موسیقی فجر اجرای برنامه داشته است و بر این عقیده‌ام که این جشنواره فرصتی است تا هنرمندان یکدیگر را ببینند و با آثار هم آشنا شوند. درواقع فرصت ارزشمندی است تا اقوام و زبان‌های مختلف یک‌جا به دور هم جمع شوند. البته نباید هنرمندان را با چند اجرا در جشنواره رها کرد و دیگر به آنها توجه نشود. پیشنهاد من این است هنرمندانی که به تهران دعوت می‌شوند به لحاظ اسکان و ایاب و ذهاب به آنها توجه شود و احترام بگذارند. من در کشورهای بسیاری اجرای برنامه داشته‌ام و بر این باورم احترام به فرهنگ و هنرمند باید در رأس هر کار فرهنگی قرار بگیرد. اما در برنامه پیش رو قرار است یک قطعه حماسی اجرا کنیم که برای نخستین بار است در تهران اجرا می‌شود و ای کاش این برنامه به زبان فارسی هم ترجمه می‌شد تا برای مخاطبان جذابیت بیشتری داشته باشد.

- آرش هنر آزاد
- سرپرست گروه موسیقی لیرا
- نوع: موسیقی تلفیقی
- استان: تهران
- چهارشنبه ۳۰ بهمن ساعت ۲۱:۳۰ برج آزادی

گروه موسیقی «لیرا» برای نخستین بار است که در جشنواره موسیقی فجر شرکت می‌کند البته خود من به‌عنوان نوازنده همراه با گروه «آرگو» سال گذشته در جشنواره شرکت داشتم. این گروه سال ۸۹ با همت من و همسرم تشکیل شده. همسرم یگانه حسینیان نوازنده ویلون است و من پیانو می‌نوازم درواقع به‌صورت یک دوتای اجرا می‌شود. من سال ۸۳ با دانشگاه تهران رفتم و از همان ابتدا فعالیت‌های هنری خود را آغاز کردیم و تصمیم گرفتیم این گروه را راه‌اندازی کنیم و به شکل جدی و حرفه‌ای حدود ۱۰ سال است که کار می‌کنیم. به‌نظر من جشنواره موسیقی فجر تهناترین و معتبرترین جشنواره رسمی موسیقی کشور است و خوشحالم که این فرصت برای دیگر گروه‌های موسیقی که اجرایی در طول سال ندارند یا برنامه‌های کمتری برگزار می‌کنند ایجاد شده و قطعاً فرصت مغتنمی است، چرا که پروسه اجرای یک کنسرت جدا از پروسه اداری هزینه‌هایی را هم شامل می‌شود بویژه برای ما که جریان خاصی از موسیقی را حمایت می‌کنیم که قطعاً هم بازگشت مالی ندارد و برگزار کردن آن نیز مشکلاتی خواهد داشت و مجموعه‌ای از دودین آلبوم این گروه با نام «تهران مریخ» سال ۹۶ منتشر شود و دیگر آلبوم «۸ دقیقه و ۲۰ ثانیه» که شهرپور ماه به بازار آمده در کنار کارهایی که پیش از این شنیده نشده در این کنسرت اجرا خواهد شد کاری به سبک موسیقی تلفیقی و موسیقی الکترونیک. اعضای گروه لیرا متشکل شده از یگانه حسینیان نوازنده ویلون، عرفان قاسمی‌نژاد نوازنده درامز و خودم که پیانو می‌نوازم.

- بهار بالچی
- سرپرست گروه ستاره قطبی
- نوع: موسیقی بانوان (پاپ)
- استان: تهران
- چهارشنبه ۳۰ بهمن ساعت ۲۱:۳۰

فرهنگسرای نیاوران

خیلی تلاش کردم که بانوان باریگر به جشنواره موسیقی فجر برگردند و خیلی خوشحالم که در جشنواره امسال حضور پررنگی دارند و می‌توانند کار کنند و فرصتی مهیا شد تا بار دیگر بانوان هنرمند که بیش از نیمی از قشر هنرمندان کشور را تشکیل می‌دهند به عرصه‌ای که باید باشند بازگشته‌اند و امیدوارم هر سال شاهد اتفاقات بیشتری از این دست باشیم و بجز بخش جانبی جشنواره بتوانند در بخش رقابتی هم شرکت داشته باشند. همان‌طور که می‌دانید موسیقی بانوان در طول سال هم با مشکلات و محدودیت‌هایی روبه‌رو است و تا به امروز توانسته‌ایم بجز در تهران در شهرهای دیگر اجرای برنامه داشته باشیم بنابراین فرصت خوبی است تا خانم‌ها هنر خود را نشان بدهند و فعالیت کنند. فرمت گروه موسیقی ستاره قطبی همکاری با بانوان موسیقی سراسری است و اولین گروه موسیقی پاپ بانوان هستیم که اجرای موسیقی‌مان به زبان‌های هندی، عربی، فرانسه و زبان‌های محلی کشورمان چون کردی، لری، آذری و... است و می‌خواهیم بااین اجرا مخاطبان شاهد چند اجرای مختلف باشند که با کمک و حمایت مردم امسال گروه ستاره قطبی ۱۰ سال شده و امیدوارم این گروه بتواند در دنیا پرچم موسیقی بانوان را حفظ کند.

در حاشیه اهدای نخستین جایزه موسیقی و رسانه در جشنواره موسیقی فجر

دستاوردهای فصل مشترک

مطبوعات و موسیقی از اوان عصر تجدد، پایه‌پای یکدیگر بوده‌اند. البته در جامعه شهری و با محوریت تهران به‌عنوان پایتخت فرهنگی - سیاسی، این حرف را تاریخ معاصر گواهی داده است. گویی پیوندی است؛ پیوند میان اهل نغمه و اهل قلم، از ادیب و شاعر و ترانه‌سرا گرفته تا فردی که به عشق موسیقی در مطبوعات قلم زده است.

بااین همه سابقه دیرینه، خیلی کم پیش آمده است که تعامل بین این دو حوزه در فصل مشترک معین، معنا شود. فصل مشترک به این معنی که نه اهل موسیقی اهل مطبوعات را دآوری کنند و نه برعکس آن باشد. این محدوده خاص را «موسیقی نویسی» تعریف می‌کند. موسیقی نویسی، نه به معنای نوشتن موسیقی برای اجرا بلکه به معنای نوشتن درباره موسیقی که سطح دانش و آگاهی را بالا ببرد. از زمانی که عبارت «موسیقی نویسی» متولد شد و رواج پیدا کرد و نیز از زمانی که این عبارت، دلالت به‌وجود شاخه‌ای حرفه‌ای و بویژه در مطبوعات راه یافت پیش از سه دهه می‌گذرد. شاید بتوان گفت که خدمات موسیقی و مطبوعات در رابطه‌ای متقابل بوده است و هر دو به دیده شدن هرچه بیشتر به یکدیگر یاری رسانده‌اند. بااین حال، آن «فصل مشترک» برای یافتن نگاهی بهتر راهکارهایی مفیدتر و ارتقای افزون‌تر، تا به‌حال اگر هم به تعدادی انگشت شمار وجود داشت لاقلاً به شکل سازمان یافته و «رسمیت» یافته تعریف نشده بود. جشنواره فجر امسال چنین فرصتی را فراهم کرد. امیدواریم دولت مستعجل باشد.

امیرعلیرضا میرعلیقینی روزنامه نگار حوزه موسیقی